Թողլով զբարեկարգութիւնն եկեղեցեաց և այլոց վարել Առաջնորդաց անձամբ անձին, որոց սեպուհ պարտաւորութիւն է յամենայնի խնամ տանել ըստ Աստուծոյ տնտեսութեան։

Եւ մեք աղօթս առնեմք՝ զի ամենեքին լիցին ի շինութեան և ի պայծառութեան՝ փառս միոյն Աստուծոյ և ի պարծանս Ազգիս.,,

Ի ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԷ

Ներկայ տարւոյս Յունիս 3 ամսաթւով Նոր-Ջուղայու Ամենափրկչեան վանքէն՝ Առաջնորդական փոխանորդ Արժ. Խաչատուր Վարդապետ Կարապետեանի յանուն Վ. Եհ. Հայրապետի ուղղած գրութենէն հետեւեալ պարբերութիւնքը քաղել և մերայնէից հաղորդել արժան և կարեւոր կհամարիմք։

Նոյն գրութեան մէջ յիշուած որոգայթներն և ի տարածումն բողոքականութեան օտարաց ջանքերն կանխաւ քաջայայտ եղած են Վ. Եհ. Հայրապետի մերում, զորս առաւել ընդարձակ տեղեկագրած է Գեր. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան, և արդէն (1872-3 թուականներում) պէտք եղած հրահանգները և հրամանները ստացած է,— և ի Հնդկաստան երթալոյ նպատակն ոչ եթէ միայն ի վտանգի եղող Հնդկահայոց այցելոյ և օգնելոյ համար, այլ նաև անդ կարեւոր դպրոցներ հաստատելոյ և այլ մի քանի ազգային հոգացողութիւնք և եկեղեցական կարգադրութիւններ տնօրինելոյ համար է, ինչպէս նաև Նոր-Ջուղայու Հայոց դպրոցաց համար եղած մի քանի կտակները ի կարգի դնելով ևս Համեստ. [illegible]՝ Բրուս կոչուած և ծպտեալ բողոքական քարոզչին խնամոց անգիտութեամբ և միամտաբար յանձնած դպրոցը ազատելոյ և այլոց և այլոց պիտի ծառայէ, և թեմին Առաջնորդ և Արքեպիսկոպոս լինելով՝ այս ամենի և այլ նպատակաց մէջ անշուշտ աւելի պիտի յաջողի՝ և քան զայլս արդիւնաւոր կլինի՝ և ինչպէս ցարդ եղած փորձերէն այլ ևս տեսնուած է՝ թէ այլք հազիւ թէ [illegible] կխորհին, — բայց և այնպէս ինքնախոյս վերյիշեալ Վարդապետին գովելով նորա եռանդը և ջանքը՝ արժան կհամարիմք հետեւեալ ծանուցագրը ինչպէս նաև յայտարարութիւնը և ցուցակը Արարատ ամսագրոյս մէջ հրատարակել։

Հետեւեալ ծանուցագրէն նաև բանիմաց մերայնեայք կարող են նկատել, որ բողոքականք ժողովրդեան կրած տարաբաղդ և դառնագին վտանգից և ձախորդութեանց միջոցները յարմար առիթ գտանելով [illegible] բոլորովին տարբեր իմաստով և խորամանկութեամբք մի տարբեր և չար նպատակի միջոց ըմբռնած՝ կրօքնին միամիտ ժողովուրդը խաբել և պատրել՝ զնոսա ի բողոքականութիւն և յազգուրացութիւն հրապուրելով և գլորելով, այն [illegible] կանեն՝ բայց փոխարէնը [illegible] կնիւթեն, [illegible] կամ [illegible] կսերմանեն, ևլն. ևլն։ Այսպէ՞ս կպատուիրէ Տիեզերաց Փրկիչն Յիսուս Քրիստոս, այսպէ՞ս պիտի լինի Քրիստոնէութիւնն, այսպէ՞ս կուսուցանէ և կպահանջէ [illegible] և [illegible]։ Քանի մեծ ոճի՜ր է ի ծովու խորասուզելոյ և խեղդուելոյ վտանգի ներքև տագնապող անձի նմանութիւն ունեցող անձանց նեղ վիճակում խոստանալ կամ անել մի օգնութիւն, բայց միևնոյն ժամանակ ջանալ՝ որ ազատելէդ զկնի [illegible]—

նան, կամ տաճկական, և կամ վերջապէս ազգային և հասարակաց լինին։

Արդ աներկմիտ կյուսամք որ, ինչպէս Արժ. Խաչատուր Ս. Վարդապետն և եկեղեցականք՝ նոյնպէս Պարսկաստանաբնակ և այլ տեղեաց մերազնեայք հաւաքեալ, քաջ կհասկանան և կճանաչեն բողոքականաց և այլոց պատրուակեալ ջանքերը և նպատակները, և հնարաւոր միջոցներով և ըզգուշութեամբք ապարդիւն կթողուն նոցա ջանքերը՝ միանգամայն կհեռացնեն մարդակերպ գայլերը ի միջոյ ժողովրդեանն։

Ահաւասիկ յիշեալ ծանուցագիրն։

«Թոյլ խնդրեմ ի Վեհափառական Օծելութենէ Ձերմէ խոնարհաբանել ի բացայայտութիւն առաջի Դիւանիդ Հայաստանեայցս սուրբ Եկեղեցւոյ զհանգամանս աղետալեաց փոքր Հօտիս Ձերում, որք ի վտանգս հովուոյս մերձեալ տեսանին, զհօտին ասեմ Ջուղայաբնակ և Թէհրանաբնակ եղ. Ազգայնոց մերոց, որոց՝ յետագայեան միջոցս ժամանակի յետ գաղթականութեանց իւրեանց մեծին Հայաստանի՝ ոչինչ ստանալ կարացին մայրենի հաւատոյն և ուղղափառ սուրբ Կրօնիւս ոչ Պարսկական բազմամեայ մեքենայագործութիւնք և մահաբեր տանջանք և դաւադրութիւնք ոչ բռնութիւնք ուրացողաց, և ոչ դատապարտեալ վիճակ իւրեանց և այլ հարկեցուցիչ դէպք, քանզի այսոցիկ ամենայնի համբերատար ճգնութեամբ տարեալ՝ անարատ և ջերմեռանդ կացին մնացին յանբիծ և ուղղափառ հաւատս քրիստոնէութեան, զոր ուսուցանէ Հայաստանեայց Առաքելական սուրբ Եկեղեցի, ընկալեալ ի Սրբազանից Առաքելոցն մերոց ի Թադէոսէ և ի Բարթուղիմեայ, և ի բազմաչարչար Հօրէն մերոյն Գրիգորէ Լուսաւորչացն Եկեղեցւոյս և յայլոց երանաշնորհ Հարց։

Արդ՝ Նախանձկոտն չարեաց սատանայ տեսանելով թէ յայսքան միջոցս անդօր հանդիսանան բիւրապատիկ խաբէութիւնք իւր և դժոխային եղեռնագործ չարութիւնք ի յաղթահարել այն փոքր Հօտիս, և տակաւին անվտանգ արձանանայ ի հայրենի սուրբ Կրօնի Եկեղեցւոյ իւրոյ, զայլ ինչ ամենաչար հնարս ի մէջ առ, որպէս զի պատրուակաւ քրիստոնէութեան յորոգայթ իւր արկցէ, որպէս ի սկզբանէ հաստատութեան ընդհանուր Քրիստոնեական Եկեղեցւոյ ի ձեռն անօրէն հերձուածողաց և հերետիկոսաց բազում միջոցօք փորձ փորձեաց զրդուեցուցանել զայն ի սուրբ հաւատոց, և նոքօք բազմատանջ ալեկոծեալ ծըփեցաւ Եկեղեցին, այլ նաւապետն Յիսուս զերծ և անվտանգ պահեաց զնա ի սատանայական ծըփանացն. այսպիսի հնարս և չարն այն հնարեաց վասն փոքու Հօտիս, զի այն ինչ յաջողեալ զգալուստ նորաղանդ բողոքական քարոզչաց սոսա, որք մուտ գործեալ ի վիճակս խաբեպատիր հընարիւք ջանան քակել զորդիս ի գրկաց Մօր մերոյ Հայաստանեայցս սուրբ Եկեղեցւոյ և թակարդիւ զնոսա ի մոլար վարդապետութիւն իւրեանց և յաղանդ կրօնին Լուտերականութեան և Կալվինականութեան. քանզի թէ աստ ի Նոր Ջուղայ թէ ի Թէհրան, և թէ ի Համադան բազմացեալ նոցա՝ ջանան խաբել զպարզամիտս կամ զչքաւորս տալով զդրամական օգնութիւնս և իւր օգնելով տնտեսութեան նոցա որով և որսան ի հոգս իւրեանց, և այսպէս կոչեալ ի ժողովարանս ուսուցանեն նոցա զմոլորամիտ վարդապետութիւնս հակառակ սուրբ Կրօնի մերում. և ոչ այսու շատացեալ՝ այլ և բանիւն վարժատունս և զանմեղ մանկունս Ազգիս մանաւանդ աղքատաց, մուծանեն անդր և հոգալով զպէտս ապրուստի նոցա, ուսուցանեն նոցա ոչ թէ զկրթագիտութիւնս կամ զգիտանի ուսմունս այլ զաղանդ իւրեանց թէև երևութապէս ցուցանեն ծնողաց նոցա իբր թէ ուսումն պարգևեն։

Աստ ի Ջուղա մի ի նոցանէ Երուս կոչեցեալ քարոզիչ բողոքականութեան ի 1870 թուոյն սկսեալ, ի ժամանակս սաստիկ սովոյն մեծաքանակ գումարս բերեալ թէ յընկերութենէ իւրեանց և թէ յնուիրատուաց բաժանէր առ աղքատաց, և զայս ողորմութիւն և գործ՝ զոր առնէր զամենայն՝ նպատակաւ իւրացուցանելոյ զժողովուրդս տեղւոյս, որպէս և բացեալ է աստ Դպրոց մի, յորս գումարս մեծ ծախելով և փոր-

ձևով զվարժապետս Անգղիերէնագէտս Պարսիացիս ևս. ուսուցանէ նոցա տուեալ զկրօն իւր՝ թէև ծնողք նոցա՝ այսինքն մանկանց՝ կարծեն թէ զԱնգղիերէն ևեթ լեզուս վարժեցուցանեն. զի բազումք այն են, որ յետոյն ուսումնասիրութեան բոլորքեալ՝ տան ևս անդանօր զզաւակսն ի յուսումն վարժից և լեզուագիտութեան. ի Դպրոցս այս մինչ ցարդ ուսուցեալ են Հայ ուսուցիչք ողջամիտք զքրիստոնէականութիւնս Հայաստանեայցս սուրբ Եկեղեցւոյ. բայց ի նորոյ լսեմք թէ՝ նոյն արքանեակք բողոքականութեան խստիւ արգելեալ են չվարժել զնոսա նոյն քրիստոնէականութեամբ, այլ իւրեանց վարդապետութեամբ. Տեսէք. Վեհափառ Տէր, թէ որպէս ողորմելի է վիճակ Ջուղայու, և յոր աստիճան հոգևոր տրտմութեան հասանեալ սիրտք ճշմարիտ ազգասիրաց և մանաւանդ Եկեղեցւոյ հոգևորականաց. զի ի մի կուսէ դատարկաձեռնութիւն ամենեցուն կաշկանդեալ կապէ զձեռս դրամական նպաստիւք յօգն հասանել աղետիցս որով թշնամին հաւատոյ գործէ զամենայն գործս զայս և զթոյն դառնութեան իւրոյ համաճարակ տարածանէ. և ի միւս կուսէ՝ զի տեսանեմք այսպէս օր ըստ օրէ խլել ի ծոցոյ սուրբ Եկեղեցւոյս զհարազատ որդիս նորա, և ի գայթ աղանդաւորութեան իւրեանց տղմաթաթաւ շաղախեալ զպարզամիտս և զանմեղ մանկունս. Բոլոր այն միջոցք ինչ յառաջ գնացեալ է յԻւրոպա, և որպէս լսեմք վասն հանգանակելոյ անտի ևս մեծ գումարս, զի նովաւ վերադարձեալ՝ ևս առաւել զխորամանկ հնարագիտութիւն իւր ի գործ դիցէ. և մեծամեծս գործեսցէ. և որպէս ունի մտադրութիւն մինչ անգամ հնարել, զի վերասցի աստի Հայութիւն և Եկեղեցի մեր. վասն որոյ աղաչեմք զիրեա Վեհափառ Օծելութեան Ձերոյ, (յետ տեղեկանալոյ) Ձեր թէ գրով և թէ խնդրագրով Հասարակութեան տեղւոյս՝ որպէս և անշուշտ Գերապատիւ Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Առաջնորդն մեր ևս տուեալ իցէ ծանօթըս զայսցանէ. առնել բարեհաճեսջիք փութով զկարևոր տնօրէնութիւն ինչ վասն այսր, զի մի՛ ի դառնալն նորա աստ՝ ևս առաւել հոգևոր վնաս նորա տարածեսցի ի ժողովրդականս տեղւոյս որպէս և Համադանայնակ Հայք միանգամայն որս եղեալ են այնպիսեաց. զորմէ քահանայք տեղւոյն գրեալ էին, և խնդրեալ էին առաքել աստ վարժապետս, զի բացեալ ինքեանք ևս վարժատունս կրթեսցեն զմանկունս և չթողուցուն նոցա յաճախել ի դպրոցս բողոքականաց.

Այլ, Վեհափառ Տէր, այս է միակ հնար դիմադրութեան նոցա. վարժարանօք միայն կարեմք խափանել զյառաջխաղացութիւն նոցա. և այն պարտի լինել օրինաւոր և բաւականին գումարօք. Յայս եռանդն վառեալ և մեք՝ ի 15 Յունվարի 1875 թիւ Յայտարարականաւ մերով յայտնեցաք Հասարակութեան տեղւոյս, զխոստումն մեր 4200 կոռոփեաց գումարս նուիրել ի մէնջ ի հաստատութիւն Ազգային Ուսումնարանի միոյ աստ ի Ջուղա, և հետևապէս կտակել ևս թողուլ նոյն ուսումնարանին զամենայն այլ գոյս և ստացուածս մեր, որպէս և յանձն առաք հանգանակել յԱզգայնոց տեղւոյս և Հնդկաստանի՝ զինքնակամ նուէրս յանուն նոյն ուսումնարանին. Զայս խոստումն մեր կատարեցաք յետոյ զի զնոյն 4200 կօ. ռուփիսն՝ որ լինի Պարսից ղռանս 10080, յանձնեցաք Հոգաբարձուաց յիշեալ առաջադրեալ ուսումնարանին, առաքել ի Կալկաթա և ապահովել ի ներքոյ դրամաթղթոց Անգղիոյ Տէրութեան, զի տոկոսիքն եկեսցէ ամ ըստ ամէ ի ծախս նոյն ուսումնարանին, հանգանակեցաք ի Ջուղայեցւոց ևս զգումարն իբր 4000 Պարսից ղռանեաց, զորս և նմանապէս յանձնեցաք նոյն Հոգաբարձութեան առաքել ևս ի Կալկաթա և ապահովել, և այն ինչ մինչ պատրաստէաք յուղի անկանել առ ի Հնդիկս ի ժողովարարութիւն նուիրաց հրամանաւ Գերապատիւ Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Առաջնորդին և ահա եհաս բարձրագոյն Կոնդակ Վեհափառութեան Ձերոյ և որով ուղևորեցաւ նորին Գերապատուութիւնն ի Հնդիկս ի 21 Մայիսի անցեալ ամսոյ. և այսպէս մնաց նոյն գործ խափանեալ. Ուստի յայտնելով զայս ամենայն ի սպաս Սրբազնագոյն Տէրութեան Ձերոյ և համառօտիւ ցուցանելով զպատրաստեալ վտանգն՝ աղաչեմք օր մի յառաջ հոգալ զայնմանէ և զհարկաւոր տնօրէնութիւն Ձեր առնել, զի մի՛ ժողովուրդ մեր մատնեսցին ի լարեալ ծուղակս թշնամեաց և որս եղիցին խորամանկութեանց.

Նպաստքէն են ասա մեզ և քանի Դպրոցք *) կառուցեալք ի հայրենասիրաց Հնդկահայոց ոմանց, որպէս և հանգանակեալ գումարն ընդ Նուիրեալցն ի մենջ ծառայեն յայն պէտս, այլ համեմատելով ընդ ծախսեալ գումարս բազմաքականաց ոչինչ լինի, վասն որոյ պէտք են բաւականին դրամոց, զի միացեալ ընդ վերոյիշեալ գումարսն՝ հաստատեսցի օրինաւոր և հաստատուն ուսումնարան բարձրագոյն ուսմանց և լեզուագիտութեանց ի գիմնազրութիւն Թշնամեացն. և այսր հոգացողութեան սպասեմք ի Վեհին տնօրէնութենէ.

Տրաբեցաք ի սմին զմի օրինակս ի Յայտարարականէն մերմէ և զցուցակս հանգանակեալ գումարոց յանուն նոյն առաջարկեալ Ազգային ուսումնարանին ի գիտութիւն Վեհափառութեան Ձերոյ, զոր ապա խնդրեմք յանձնել Խմբագրութեան Արարատ պաշտօնական Ամսագրոյ սրբոյ Էջմիածնի՝ և հրամայել նոցա հրատարակել յէջս այնր Ամսագրոյ ի տեղեկութիւն Ազգայնոց և ի քաջալերութիւն Նուիրողաց այնց գումարաց, գոհ լիցուք.

Յայտարարութիւնը և ցուցակը ի յաջորդ թերթս կհրատարակեմք:

ՑՈՒՑԱԿ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԱՑ Ի ՆՊԱՍՏ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԱՅՐԵՑԵԱԼ ՄԱՍԻՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑ ԷՋՄԻԱԾՆԻ.

(Շարունակելի):

ՅԵԿՈՍՏԵՐԻՆՕԴԱՐ.

Ձեռամբ Գէորգ քահանայի Մէլիքեանց —	։
Ժողովեցաւ ի շրջակայից քաղաքին	100
Յարութիւն Ա. քահանայ Վարդանեանց	5
Մինաս Ա. քահանայ Բաբիեանց	3
Գէորգ քահանայ Մէլիքեանց	3
Սրապիոն Ա. Սարկաւագ Պրոտոփոփեանց.	2
Ուսուցիչ Պ. Նիկողայոսեան Գալֆայեանց	2
Գէորգ Արզումանեանց.	15
Մինաս Միրզաչեան Քափիքեանց	20
Աւետիք Իլանդիլեանց	15
Լուսպարոն Խլեպնիկեանց	10
Նիկողայոս Շապովալեանց	5
Սարգիս Զախարեանց	3
Ղազարոս Պէյէլեանց	5
Մանուկ Սէւպապեանց	15
Խաչերես Խաչիկեանց	2
Իսա Ուզունեանց	2
Յարութիւն Պապարուքեանց	2
Բաղդասարեանց և Թառուեանց	5
Գասպար Միքէսերեանց	1
Սարգիս Գասպարեանց	1
Եղբարք Պապարուքեանք	10
Գաբրիէլ Թորոսեանց	5
Նիկողայոս Թամայնեանց	10
Միքայէլ Եավաշեանց	3
Фѣодръ Алѣксѣичъ Лотшниковъ	1
Խաչատուր Խարաքիլեանց	15
Գէորգ Ռափայէլեան Պաշմաքեանց	1
Օհաննէս Պախչիսարայեանց	3
Յակոբ Նիժանաձեանց	3
Գաբրիէլ Պօղազեանց	3
Գէորգ Խոչեանց	5
Կարապետ Օրձիեանց	3
Գասպար Ոսկերչեանց	1
Պետրոս Եւանգուլեանց	20

(Ի յետոյ)

(*) Ցաւալի է որ՝ նոյն դպրոցները միացնելով՝ մի նշանաւոր գումար գոյացնել եւ աւելի նշանաւոր եւ ըստ առարկայից ճոխ ուսումնարան կազմել աւելի օգտաւէտ լինելով. սակայն բարերաց միաբանութիւնն չէ յաջողած եւ ցարդ ամենն եւս ցրուած վիճակի մէջ մնացած են։ — Սոցա մէջ նշանաւոր տեղ ունի եւ կարող է առաւել արդիւնաւոր լինել Ծաղիկ կաթ ունի հիմնած դպրոցն։

Կյուսամք որ Գեր. Առաջնորդն ի Հնդկաստան անձամբ կյաջողի մի համաձայնութիւն գոյացնել եւ դպրոցները գոնէ երկու մասի վերածելով՝ բարեկարգութիւն անել. Մ. Խ.

Պ. ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ԽԱԶՆԱՏԱՐԵԱՆՑ ԵՒ Տ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ց. ԽԱԼԻՊԵԱՆ Ի ՁԱԼԹԸՐ.

Խմբագրութեան Արարատ Ամսագրոյ.

Տարակոյս չկայ, որ ոչ սակաւ խնդութիւն պիտի պատճառէ համազգեաց սրտից հետեւեալ բարեգործութիւնը ․ին—Խը—